

İNSAN HAKLARI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR

İlk çağ toplumlarında insanlar bazı haklara sahip olmak için egemen güçlere karşı mücadele verdiler Eski Yunan ve Roma'daki sınıf kavgaları insan hakları mücadelesinin ilk örnekleridir.

Avrupa'da insan hakları demokrasi mücadelesiyle beraber yürüdü. İngiltere'de büyük toprak sahipleri olan 25 baron 1215'te Kral Yurtsuz Jan'a Manga Carta Libertatum'u (büyük özgürlük bildirisini) imzalattılar. Kral karşısında baronlarında önemli haklar kazanması demokrasi mücadelesinin ilk halkası sayılır. XVII ve XVIII yüzyıllardaki doğal hukuk ekolüne mensup düşünürlerin çabaları sonunda da insan haklarından yana önemli kazanımlar sağlandı. Thomas Hobbes ve Jan Jak Rousseau gibi düşünürler insanların doğuştan getirdikleri sınırlandırılmayan ve devredilemeyen hakları olduğu tezini işlediler. Doğal hukukçuların bu çabaları orta ve uzun vadede insan hakları açısından önemli açılımlar sağladı. Nihayet 1689'da İngiltere'de ilan edilen haklar bildirisinde, insanların yaşama, eşitlik, özgürlük ve mülk edinme gibi hakları olduğu ilan edildi.

İnsan hakları mücadelesi tüm zorluklara karşın devam etti. Bu mücadelede insanlar hep yeni haklar kazandılar. 1776'da Amerika'da ilan edilen Bağımsızlık Bildirgesi insanların doğal hakları olduğunu kabul etmenin yanı sıra basın özgürlüğü, dilekçe hakkı, mutluluğu arama hakları gibi yeni hakları olduğuna işaret ediyordu.

Amerika ve İngiltere'deki bu gelişmeler Fransız Devrimcilerini de etkiledi 1789'da ilan edilen İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesinin bazı maddeleri şöyle idi.

- ◆ Tüm insanlar özgürdür
- ◆ Tüm insanlar eşittir
- ◆ Devlet temel hak ve özgürlükleri korumak zorundadır
- ◆ Yasalar karşısında herkes eşittir.

Not:

Fransız insan ve yurttaş hakları bildirgesinin diğerlerinden en önemli farkı özgürlük temasını da işlemesidir.

İnsan hakları sorunu Fransız Devriminden sonra da devam etti. Bir kısım toplumlarda insanlar hak ve özgürlüklerini kazanmışken bazılarında ise baskı altında yaşıyorlardı. İnsan hakları II. Dünya Savaşına kadar devletlerin iç sorunu olarak değerlendiriliyordu, bundan sonra evrensel bir içerik kazandı.

İNSAN HAKLARI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR

1945'te kurulan Birleşmiş Milletler Örgütü insan haklarına karşı yapılan saldırıları uluslararası düzeyde önlemek için çalışmalar başlattı ve 1948'te İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini ilan ederek şu görüşlere yer verdi.

- ◆ Tüm insanlar eşit haklara sahip olup özgür doğar
- ◆ İnsanlar birbirlerine kardeşlik duyguları ile yaklaşmalıdır
- ◆ İrk, din, dil, renk, cinsiyet, sosyal köken veya başka nedenlerden dolayı ayırım yapılamaz
- ◆ Yaşamak, kişi güvenliği ve özgürlük herkesin hakkıdır
- ◆ Hiç kimse kölelik ve kulluk altında tutulamaz
- ◆ Hiç kimseye işkence yapılamaz
- ◆ Yasalar karşısında herkes eşittir
- ◆ Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz
- ◆ Herkesin tek başına veya ortak mal ve mülk edinme hakkı vardır
- ◆ Herkesin düşünce vicdan özgürlüğü hakkı vardır.
- ◆ Herkesin fikir ve anlatım özgürlüğü hakkı vardır
- ◆ Herkesin çalışmaya ve işini serbestçe seçme hakkı vardır
- ◆ Herkesin kültürel yaşama katılma ve bu alandaki gelişmelerden yararlanma hakları vardır.

İnsan Hakları Evrensel bildirgesinin bağlayıcılığı ve yaptırım gücü yoktu. Bu durum 3 Kasım 1953'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin imzalanması ile çözümlendi. Sözleşme üye devletlere İnsan Hakları evrensel Bildirgesindeki kararlara uyma zorunluluğunu getiriyordu.

Bu amaçla;

- ◆ İnsan hakları komisyonu
- ◆ İnsan hakları mahkemesi
- ◆ İnsan hakları komitesi gibi uluslararası insan hakları ihlalinin izleyen organlar oluşturuldu.
- ◆ Böylece üye ülkelerden haklarının çiğnendiği iddia eden bir kişiye İnsan Hakları Mahkemesine başvurma yolu açılmış oldu.

TÜRKİYEDE İNSAN HAKLARI

- ◆ Türkiye’de insan haklarının en önemli aşaması hiç kuşkusuz 1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanıdır.
Tanzimatla birlikte;
 - * Osmanlı tebaasının eşitliği
 - * Can, mal ve namus güvenliği
 - * Zorla çalıştırılma yasağı gibi temel haklara ilişkin önemli düzenlemeler yapıldı.
- ◆ Daha sonra ilan edilen Islahat Fermanı ile (1856) ile Tanzimat’ın getirdiği haklar genişletildi.
- ◆ Nihayet 1876’da Kanun-i Esasi ilan edilerek anayasalı parlamenter düzene geçilince bazı temel hak ve özgürlükler anayasa hukukumuzda girmiş oldu.

1876 Kanun-i Esaside Temel Hak ve Özgürlükler şöyle düzenlenmişti

- ◆ Vatandaşlık hakkı
- ◆ Kanun önünde eşitlik
- ◆ Kişi özgürlüğü ve dokunulmazlığı
- ◆ İbadet özgürlüğü
- ◆ Basın özgürlüğü
- ◆ Ticaret özgürlüğü
- ◆ Dilekçe hakkı
- ◆ Eğitim özgürlüğü
- ◆ Mal güvenliği
- ◆ Kamu hizmetine girme hakkı
- ◆ Angarya ve işkence yasağı
- ◆ Doğal yargı ilkesi

1876 Anayasası 1909’da değiştirilerek temel hak ve özgürlükler genişletildi.

Bu aşamada;

- * Basından sansür kaldırılarak haberleşme özgürlüğü genişletildi.
- * Toplanma ve dernek kurma hakları düzenlendi.
- * 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu olağanüstü bir dönemin yaşanması nedeniyle temel hak ve özgürlüklere yer vermemişti.
- * 1924’de kabul Teşkilat-ı Esasiye Kanununda temel hak ve özgürlükler şöyle düzenlenmiştir.

- ◆ Her Türk hür, doğar hür yaşar. Hürriyet başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir.
- ◆ Türkler yasalar karşısında eşittir.
- ◆ Sınıf ve aile ayrıcalıkları kaldırılmıştır.
- ◆ Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, mülk edinme, malını ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları Türklerin doğal hakkıdır.
- ◆ Can, mal, ırz ve namusa da dokunulamaz
- ◆ Kanunlara aykırı olarak hiç kimse tutuklanamaz
- ◆ İşkence, eziyet, müsadere ve angarya yasaktır.
- ◆ Hiç kimse felsefi inancından din ve mezhebinden dolayı kınanamaz
- ◆ Basın kanun dâhilinde serbesttir
- ◆ Seferberlik, sıkıyönetim ve hastalıktan dolayı kanunen alınması gerekli önlemlerin dışında yolculuk kısıtlanamaz
- ◆ Hükümetin gözetimi ve denetimi altında kanun çerçevesinde her türlü eğitim serbestti.
- ◆ Postaya verilen kâğıtlar ve mektuplar açılmaz mahkeme kararı olmadıkça haberleşme gizliliği bozulmaz
- ◆ Hiç kimse kanunen bağlı bulunduğu mahkemeden başka mahkemeye verilemez
- ◆ Vergiler kanunla salınır ve alınır

Not:

- * Temel hak ve özgürlükler geniş ve sistemli olarak 1961 anayasasında düzenlendi.
- * 1961 anayasasının getirdiği hak ve özgürlük 1974’de önemli ölçüde kısıtlandı.
- * 1982 Anayasası ise insan hakları açısından 1961’e göre son derece sınırlı idi.
- * Türkiye AB’ye girmek istediği için Kopenhag kriterleri bağlamında 2001 ve 2004’de Anayasada önemli değişiklikler yaparak insan hak ve özgürlüklerinden yana önemli iyileştirmeler yaptı.

İNSAN HAKLARININ KORUNMAMASI NEDENİYLE DOĞABİLECEK OLUMSUZLUKLAR

- ◆ Güçlüler zayıfları ezer bu sürenin sonunda hak ve adalet duygusu zayıflar
- ◆ Dayanışma ve işbirliği anlayışı kaybolur
- ◆ İnsanlar bencilleşir
- ◆ Bireylerin birbirlerine güveni kalmaz
- ◆ Demokrasi kültürü gelişmez
- ◆ Bireylerin devlete olan güven ve bağlılığı kalmaz
- ◆ Suç oranı artar
- ◆ Gelir dağılımındaki dengesizlikler büyür

İNSAN HAKLARINI KORUMAKLA ULAŞILABİLECEK YARARLI SONUÇLAR

- ◆ Demokratikleşme süreci hızlanır
- ◆ Yardımlaşma ve dayanışma duygusu güçlenir
- ◆ Bireylerin birbirine olduğu kadar topluma ve devlete olan güveni artar
- ◆ Ekonomik düzeyi iyi olmayanlarında insana yakışır biçimde yaşaması sağlanır
- ◆ Birey devlet dayanışmasıyla güçlenir
- ◆ Bireyler arasında saygı ve hürmet duyguları gelişir
- ◆ Hiç kimseye yasalar karşısında ayrıcalık tanınmaz
- ◆ Hak ve özgürlüklere saygılı bir toplum yetişir

TÜRKİYEDE İNSAN HAKLARININ ULASAL DÜZEYDE KORUNMASI

Türkiye'de insan haklarının korunmasında aşağıdaki kurum ve kuruluşlar hizmet verirler:

- ◆ **ANAYASA VE YASALAR:** Tanzimat'tan günümüze kadar anayasa ve anayasa niteliğindeki kurumlarla toplum yaşamını düzenleyen yasalar insan haklarının korunmasından yana hizmet vermişlerdir. Bunlara ilişkin ayrıntılı bilgiler anayasa ve demokrasi bölümünde işlendiği için burada tekrarlamayacağız.

İNSAN HAKLARINI KORUMAKLA YÜKÜMLÜ DEVLET ORGANLARI

- ◆ **YASAMA ORGANI:** TBMM yasama organı olarak insan haklarını korumak için çeşitli yasalar çıkarır.
- ◆ **YÜRÜTME ORGANI:** Hükümet yürütme organı olarak insan haklarını gözeten yasaların uygulanmasından sorumludur
- ◆ **YARGI ORGANI:** Bağımsız mahkemeler yargı organı olarak insan hakları ihlallerinde suç teşkil eden eylemlerin faillerini yargılayarak toplumda güven ve emniyetin sağlanmasına yardımcı olur.

İNSAN HAKLARI İLE İLGİLİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

- ◆ (İHK) Türkiye İnsan Hakları İnceleme Kurumu 1999 kuruldu
- ◆ (DHKD) doğal Yaşamı Koruma Derneği
- ◆ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı
- ◆ (AKUT) Arama Kurtarma Derneği
- ◆ Türkiye Sokak Çocukları Vakfı
- ◆ Türkiye Deprem Derneği
- ◆ Türkiye Eğitim Gönülleri Vakfı
- ◆ Dayanışma Vakfı
- ◆ Türkiye Gücsüzler Ve Kimsesizler Vakfı
- ◆ Umut Çocukları Vakfı
- ◆ Tüketici Koruma Derneği

İNSAN HAKLARININ ULUSLARARSI DÜZEYDE KORUNMASI İÇİN HAZIRLANAN BELGELER

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ

24 Aralık 1948'de ilan edilen bildirge insan hak ve özgürlüklerinin uluslararası düzeyde korunmasını amaçlar.

- ◆ Soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılmasına ilişkin sözleşme (1948)
- ◆ Köleliğin kaldırılmasına ilişkin sözleşme (1953)
- ◆ Zorla çalıştırılmanın kaldırılmasına ilişkin sözleşme (1957)
- ◆ Her türlü ırk ayrımcılığının kaldırılması hakkında uluslararası sözleşme (1965)
- ◆ Gençlerde barış ideallerini uluslararası saygı ve anlayışı geliştirme bildirgesi (1965)
- ◆ Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması hakkında sözleşme (1979)
- ◆ İşkenceye ve başka zalimce, insanlık dışı ve onur kırıcı davranış ya da cezaya karşı sözleşme (1984)
- ◆ Çocuk hakları dair sözleşme (1989)

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

1953 yılında Avrupa Konseyine üye ülkeler tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi 1954'te imzaladı. İnsan haklarını Avrupa düzeyinde korumayı amaçlayan ilk belge olması bakımından önemlidir.

AVRUPA SOSYAL ŞARTI

1965'te imzalanarak yürürlüğe girmiştir. İnsan haklarını ekonomik ve sosyal açıdan geliştirmeyi amaçlar. Türkiye Avrupa sosyal şartını 1961'de imzaladı fakat 1989'da onayladı.

HELSİNKİ NİHAİ SENEDİ

Avrupa güvenlik ve işbirliği Konferansına (AGİK) taraf devletler tarafından 1975'te imzalandı. Helsinki Sonuç Belgesi 35 ülkenin devlet başkanları tarafından imzalandığı için önemi daha büyüktür belgeyi imzalayan devletlere bağlayıcı hükümler getirmektedir.

YENİ BİR AVRUPA İÇİN PARİS ŞARTI

34 ülkenin devlet başkanı ve başbakanı tarafından 1990'da Paris'te imzalandı. Belge Avrupa'da savaş döneminin bittiğini demokrasi, insan haklarına saygılı ve hukuk devleti ilkesinin egemen olduğu bir dönemin başladığını ilan etmiştir.

İNSAN HAKLARI KONUSUNDA ÇALIŞMALAR YAPAN ULUSLAR ARASI GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR

- ◆ **Uluslararası Kızılhaç Komitesi:** 1863 yılında kuruldu. Doğal felaketler ve savaşlardan zarar görenlere karşılıksız insani yardım yapma amacını taşır.
- ◆ **Uluslararası Hukukçular Komisyonu:** amacı hukukun üstünlüğünü ilkesinin benimsenmesini sağlamak ve insan haklarının korunmasında hukuku etkin kılmaktır. Uluslararası hukukçular komisyonu birleşmiş milletler ve UNESCO'da danışmanlık görevi de yapmaktadır.
- ◆ **İnsan hakları için uluslar arası birlik:** 1942'de kuruldu. Merkezi New York'tur. Dünya insan hakları ile ilgili araştırma yaparak hazırladığı raporunu Birleşmiş Milletlere bildirir. Uluslararası Pen Kulübü 1921'de İngiliz asıllı yazar John Galsworthy tarafından kuruldu düşünce ifade anlatım ve basın özgürlüklerinin uluslararası düzeyde gelişmesini sağlamayı amaçlar.
- ◆ **Uluslararası af örgütü:** 1921'de kuruldu düşünce ve inançlarından dolayı hüküm giyerek mahkûm olmuş insanların affedilmelerini sağlamak fikir ve düşüncesinin suç olmaktan çıkartılmasını amaçlar.
- ◆ **Helsinki yurttaşlar meclisi:** 1990 'da kuruldu. Dünya genelinde insan hak ve özgürlüklerine saygılı demokrasinin geliştirilmesini amaçlar.
- ◆ **Avrupa insan hakları mahkemesi:** Avrupa konseyine bağlı olup bir ülkede iç hukuk tükenirse buraya başvurulur.

ULUSLARARASI DİĞER KURULUŞLAR

NATO:

- ◆ Sovyet tehdidine karşı batıyı koruma amacı ile 9 Nisan 1949'da Bürüksel Antlaşması ile kuruldu.
- ◆ **Kurucu  yeleri:** ABD, Kanada, Portekiz, Norveç, İtalya, İzlanda, Danimarka, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksenburg
- ◆ Türkiye ve Yunanistan 1952'de girdiler.

Not:	Türkiye'nin Kore savaşında gösterdiği başarı NATO'ya alınmasını alımlı etkiledi.
-------------	--

- ◆ Batı Almanya 1995, İspanya 1982,  ek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polanya 1999'da katıldılar.
- ◆ NATO'nun 27 Haziran 2004'de İstanbul'da yapılan zirvesinde uluslar arası terörizmle mücadele etme ve NATO'ya yeni üyeler alınmasına karar verildiğinden Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Bulgaristan'ında katılması ile  ye sayısı 26'ya ulaştı.
- ◆ NATO'ya  ye olan ülkeler, büyükelçilik düzeyinde temsil edilirler.

Not:	Türkiye NATO Bünyesinde Afganistan'da Ordu Bulundurmuştur. NATO'nun Buradaki En Kidemli Sivil Temsilcisi Hikmet �etindir.
-------------	---

- ◆ NATO'nun askeri kanadından 1960'da Fransa; 1974 dersek Yunanistan ayrıldı.
- ◆ Yunanistan 1982'de NATO'ya yeniden yürüdü.

NATO'NUN ORGANLARI

NATO ASAMBLESİ:  ye ülkelerden seçilen parlamenterlerden oluşur. NATO  yesi ülkelerde demokrasinin gelişmesine çalışır. Yürütme görevi yoktur.

NATO KONSEYİ: Üyesi ülkelerin dış işleri bakanlarından oluşur. Kuruluşun en etkili organıdır.

SAVUNMA ve PLANLAMA KONSEYİ:  ye  lkerlerin savunma bakanlarından oluşur.

ASKERİ KOMİTE: Fransa ve İzlanda dışında  ye ülkelerin genelkurmay başkanlarından oluşur.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

- ◆ Birleşmiş Milletler 1945'te kuruldu. İnsan haklarını uluslararası düzeyde korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan ilk uluslararası kuruluştur.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ORGANLARI:

- * **Genel Kurul:**  ye ülkelerin temsilcilerinden oluşur topluluğun en yetkili organıdır.
- * **Güvenlik Konseyi:** 15  yesi vardır. Ayrıca İngiltere, Fransa, Rusya, ABD ve  in gibi beş tane daimi üyesinin veto hakkı vardır.
- * **Uluslararası Divan:** Uluslararası sorunların görüşüldüğü yeridir.
- * **Sekreteryas:** Her türlü yazışmalarla ilgilenir.
- * **Ekonomik ve Sosyal Konsey:** İnsan haklarına ilişkin sözleşmeler ve bildirimler hazırlar uluslararası sorunların barışçı yollarla üzülmesi için çalışmalar yapar.
- * **İnsan Hakları Komisyonu:** İnsan hakları il ilgili araştırmalar yaparak genel kurulu aydınlatır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE BAğLI OLARAK ÇALIŐAN ALT ORGANLAR

- ◆ **UESKO:** Türkiye'nin de kurucu üyelerinden biri olduğu Unesco 1946'da kuruldu eğitim ve kültür sorunları ile ilgilenir.
- ◆ **UNICEF:** BM  ocuklara Yardım Fonu olup 1946'da kuruldu.
- ◆ **WFP:** Dünya gıda programı
- ◆ **UNEP:** BM Nüfus Fonu
- ◆ **UNEP:** BM  evre programı
- ◆ **UNDP:** BM kalkınma programı
- ◆ **UNDCP:** BM uyuşturucu kontrol planı

BM'NİN ÖNEMLİ İHTİSAS KURULUŞLARI

◆ WBC DÜNYA BANKASI:

- * 1946'da kurularak 1947'de faaliyete geçti.
- * 183  ye savadır.
- * Türkiye'nin bankadaki pay binde beştir.
- * Banka Türkiye'deki Berke Barajı, GAP ve Metro projelerine kredi vermiştir.

◆ DÜNYA BANKASI'NİN AMAÇLARI

- * Üyelerine kredi vermek.
- * Üye ülkelere savaş sonrası yardım yapmak.
- * Yerli ve Yabancı yatırımları desteklemek.
- * Uluslar arası ticaretin gelişmesini sağlamak üye Devletlerde ödemeler dengesini ayarlamak.
- * Gelişmekte olan ülkelere ekonomik ve teknik yardım yapmak ve bu ülkelerin yaşam standartlarını yükseltmeye çalışmak

HABİTAT: İnsan ve Doğa ilişkilerini düzenlemek ve çarpık kentleşmeyi önlemek amacıyla çalışmalar yapan bir kuruluş olup 1998 de İstanbulda toplanmıştır.

İMF (ULUSLAR ARASI PARA FONU)

- ◆ 1944'te kurulmuştur.
- ◆ Merkezi washigtondur.
- ◆ Kurtuluş amaçları
 - * Parasal işlemlerde uluslar arası işbirliğini geliştirmek.
 - * Uluslar arası ticaretin gelişmesini sağlamak.
 - * Ülkelerin ödeme sorunlarını çözmek.
 - * Üyeler arasında dış ticaretin gelişmesini sağlamak.
 - * Üye ülkeleri arasında farklı ödeme sistemleri kullanılmasını geliştirmek.
- ◆ İMF Firma ve şahıslara değil devletlere kredi verir.
- ◆ Türkiye İMF'ye 1947 'de üye oldu ve ilk antlaşmayı 1958 de yaptı.
- ◆ WTO (Dünya Ticaret Örgütü 1995'de GATT (Gümrük Ticaret Genel Antlaşmasının) yerine kurulmuştur.
- ◆ WHO Dünya sağlık örgütü
- ◆ FAO Gıda ve Tarım örgütü
- ◆ İLO Uluslararası çalışma örgütü 1919 da Versay Antlaşması ile kuruldu.

ÖNEMLİ BÖLGESEL İŞBİRLİKLERİ

- ◆ NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi)
- ◆ LAFTA (Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi)
- ◆ ECO (Ekonomik işbirliği)
- ◆ İKT (İslam kalkınma konferansı)

- ◆ ADC Asya ve Pasifik Ekonomik işbirliği
- ◆ KEİ Karadeniz işbirliği
- ◆ OECD (Avrupa Ekonomik işbirliği ve kalkınma örgütü
 - * Gelişmekte olan üye ülkelerin ekonomik kalınmasına destek verir.
 - * Türkiye üyesidir.
- * Dünya ticaretinin gelişmesine çalışır. Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya ve Rusya imzaladı.

TÜRKSOY : (Türk kültür ve sanatlar orak yönetimi)

- ◆ 1993'de kuruldu.
- ◆ Merkezi Ankara'dır.
- ◆ **Üye Ülkeleri:** Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Kazakistan'dır.
- ◆ **Kuruluş Amacı:** Üye devletlerarasında kültür ve sanatın gelişmesine yardımcı olmaktır.

AVRUPA BİRLİĞİ

- ◆ Belçika, Holanda, Almanya, Fransa ve Lüksemburg'un katılımı ile 18 Nisan 1951'de "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu" olarak kuruldu.
- ◆ 25 Mayıs 1957'de imzalanan Roman Antlaşması ile "Avrupa Ekonomik Topluluğu" adını aldı.
- ◆ 1973'de İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılımı ile topluluk büyürken imside "Avrupa Topluluğu" olarak değişti.
- ◆ Topluluğa, Yunanistan 1981, İspanya ve Portekiz ise 1986'da katıldılar.
- ◆ 1993'de ismi yeniden değişerek Avrupa Birliği oldu.
- ◆ Avusturya, İsveç, Finlandiya 1995'te topluluğa katıldılar.
- ◆ Polonya, Macaristan, Litvanya, Letonya, Estonya, Slovakya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Malta ve Kıbrıs Rum kesimi ise 1 Mayıs 2004'de katıldılar.
- ◆ Bugün birliğin üye sayısı 25 dir.
- ◆ Merkezi Bürükseldir.
- ◆ Para birimi Euro'dur.

- ◆ Topluluk 1999'da ortak para birimine geçilmesine karar verdi.
- ◆ EURO 1 Ocak 2002'de dolaşıma girdi.
- ◆ AB'ye üye oldukları halde EURO'ya dahil olmayan ülkeler; İngiltere, İtalya ve Danimarkadır.
- ◆ AB üyeliğine davet edildiği halde katılmayan ülke Norveçtir.
- ◆ AB'de konuşulan dil 25 tir.
- ◆ AB'nin resmi dili İngiltere, Fransızca ve İspanyolcadır.
- ◆ 2007'de AB'ye üye olarak ülkeler, Bulgaristan Romanya ve Hırvatistan dır.

AB'ye KATILMA KOŞULLARI

- ◆ Avrupa ülkesi olmak
- ◆ Ekonomik kalkınmışlığı belli bir limitin altında olmamak
- ◆ Demokrasi ile yönetiliyor olmak
- ◆ İnsan hakları ve demokrasi konusunda topluluğun standartlarına uymak
- ◆ Topluluğun diğer üyelerinin onayını almak

AB'NİN ORGANLARI

- ◆ AB konseyi
- ◆ AB Bakanlar konseyi: Yasama organıdır.
- ◆ AB Komisyonu: 20 üyesi vardır.
- ◆ AB adalet komisyonu yargı organıdır.
- ◆ AB Parlamentosu: 5 yıllığına seçilen 626 üyeden oluşur.
- ◆ Hesap Divanı

TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİ

- ◆ Türkiye ilk kez 1959'da üyelik için başvurdu.
- ◆ 12 Eylül 1963'de imzalanan Ankara Antlaşması ile üyeliği kabul edildi. Ankara Antlaşması bir tür çerçeve antlaşması olup Türkiye'nin birliğe girme aşamaları belirlenmiştir.
 - * **Hazırlık Aşması:** 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara Antlaşması ile başlar 1970'de Katmandu protokolü ile sona erer.
 - * Geçiş Aşaması 1970'te başlar 1995'te imzalanan Gümrük Birliği Antlaşması ile sona erer.
 - * Gümrük birliği, 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren Ankara Antlaşması ile başladı süreç halen devam ediyor.
- ◆ Türkiye tam üyelik alabilmek için 17 Aralık 2005'te AB ile müzakerelere başladı.

TÜRKİYEDEKİ ÖNEMLİ SOSYAL YARDIM KURULUŞLARI

KIZILAY: 1868'de kuruldu. Savaş ve doğal felaketlerden zarar görenlere insani yardım amacını taşır.

ÇOCUK ESİRGEME KURUMU: Temel Osmanlı döneminde atıldı. Mithat Paşa Tuna Valiliği sırasında yardıma muhtaç çocuklarla ilgili bu kuruluşu gerçekleştirdi "Himaye-İ Etfal" denilen kuruluş 1935'te "Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu" adını aldı.

YEŞİLAY: 1920'de İstanbul'da kuruldu. Alkol ve sigaranın zararlarını anlatarak insanların daha sağlıklı bir yaşam sürmelerini amaçlamaktadır.

TÜRK HAVA KURUMU: Türk havacılığını geliştirmek amacı ile 1925 yılında Atatürk tarafından kuruldu.

MİLLİ EĞİTİM VAKFI: Türk milli eğitimini çağdaş uygarlık düzeyinde ulaştırmak amacını taşıyan kurum 19 Şubat 1981'de kuruldu.

TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı) : Tema'nın kuruluş amaçları;

- ◆ Erozyonun tehlikelerine dikkat çekmek
- ◆ Erozyona karşı alınacak önlemleri belirlemek
- ◆ Doğal yaşamı korumak
- ◆ Ekolojik dengenin bozulması nedeniyle doğacak olumsuzluklara dikkat çekmek
- ◆ Temiz bir çevre ve doğa oluşmasını sağlamak

ÖNEMLİ BİLGİLER

1. İnsan haklarını uluslararası düzeyde korumayı amaçlayan ilk kuruluş Birleşmiş Milletler Örgütüdür. 1945 yılında kurulmuştur.
2. Türkiye'de insan hakları en ayrıntılı biçimde 1961 anayasası ile düzenlendi.
3. Türkiye İnsan Hakları Kurumu 1999'da kuruldu.
4. İnsan haklarını uluslararası düzeyde korumak amacı ile kurulan ilk bölgesel kuruluş 1949'da kurulan Avrupa Konseyi'dir.
5. Türkiye vatandaşları 1987 yılında Avrupa Konseyine başvuru hakkı kazanmıştır.
6. Helsinki Sonuç Belgesi 1975'te imzalandı.
7. Avrupa Şartı 1965'te yürürlüğe girdi.
8. Türkiye Avrupa Şartı'nı 1989'da onayladı.
9. Paris Şartı 1990'da imzalandı.
10. Uluslar arası Pen Kulübü 1921'de kuruldu.
11. İnsan Hakları için Uluslararası Birlik 1942'de Amerika'da kuruldu.
12. Uluslar arası Af Örgütü 1961'de kuruldu.
13. Helsinki Yurttaşlar Meclisi 1990'da kuruldu.
14. Yeşilay 1921'de İstanbul'da kuruldu.
15. Türk Hava Kurumu 1925'te kuruldu.
16. Milli Eğitim Vakfı 1981'de kuruldu.
17. UNESCO 1946'da kuruldu.
18. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Uluslararası Çalışma Örgütü (İKO) 1946'da kuruldu.
19. Uluslararası Para Fonu (IMF) 1944'te kuruldu.
20. Türkiye 1947'de IMF'ye üye oldu.
21. Türkiye IMF ile ilk antlaşmayı 1958'de yaptı.
22. NATO 1948'de kuruldu.
23. Türkiye 1952'de NATO'ya üye oldu.
24. Avrupa Birliği ilk kez 1951'de kuruldu. 1957'de Avrupa Ekonomik ve Atom Enerjisi Topluluğu adını aldı. 1965'te Avrupa topluluğu oldu.

25. Türkiye Dünya barışına katkıda bulunmak için Birleşmiş Milletlere bağlı olarak Kore, Afganistan, Bosna-Hersek ve Somali'ye askeri birlikler gönderdi.
26. Türkiye Avrupa Birliği ile Ortaklık Antlaşmasını 1963'te imzaladı.
27. Euro Avrupa Birliğinde 1 Ocak 2000'de dolaşıma girdi.
28. Danimarka, İngiltere ve İsveç AB'ye katılmalarına karşın Euro'ya katılmamışlardır.
29. Hem NATO hem de AB üyesi olan ülkeler (İtalya, Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, İngiltere, Lüksemburg, İspanya, Yunanistan, Portekiz, Danimarka, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Slovakya, Slovenya)
30. NATO'nun merkezi Brüksel'dir.
31. Türkiye AB ile Gümrük Birliğine 1996'da girdi.
32. IMF'nin merkezi Washington
33. (G 8) Gelişmiş Sekiz Ülke : Amerika, Kanada, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya, Rusya

ÖRNEK

Türkiye tarafından tanınan insan hakları Mahkemesi aşağıdakilerin hangisinin içinde yer almaktadır?

- A) Nato
- B) Avrupa Birliği
- C) Avrupa Konseyi
- D) Birleşmiş Milletler
- E) Avrupa Parlamenterler Meclisi

ÇÖZÜM: İnsan Hakları Mahkemesi Avrupa Konseyi bünyesinde yer aldığı için doğru cevap "C" dir.

İNSAN HAKLARI
ULUSLAR ARASI KURULUŞLAR
CEVAPLI TEST-1

1. Anayasanın 14. maddesine göre temel hak ve özgürlükler hangi hallerde kötüye kullanılmış sayılmaz?

- A) Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak.
- B) Türkiye Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye atmak.
- C) Temel hak ve özgürlükleri yok etmek.
- D) Kişi ve zümre egemenliğini sağlamak.
- E) Temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesini istemek.

2. Aşağıdaki durumların hangisinde genel hak ve özgürlükler durdurulamaz?

- A) Savaş halinde
- B) Genel seferberlik ilanında
- C) Genel seçimlerde
- D) Olağan üstü durumlarda
- E) Sıkıyönetim durumunda

3. 1982 Anayasasının 17. maddesi hiç kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını ve insan onuruna yakışmayacak şekilde cezalandırılmayacağını hükme bağlamıştır.

Yukarıdaki maddelerle hangi tür hak ve özgürlükleri güvenceye alınmıştır?

- A) Kişi dokunulmazlığı
- B) Ailenin korunması
- C) Çalışma hakkı
- D) Eğitim hakkı
- E) Konut hakkı

4. Aşağıdakilerden hangisi sıkıyönetimin ilanını gerekli kılan nedenlerden biri değildir?

- A) Demokratik düzeni yıkmaya yönelik şiddet eylemlerinin artması
- B) Savaş durumunun olması
- C) Vatan ve cumhuriyete karşı güçlü eylemlerin başlaması
- D) Ülke bütünlüğünün tehdit altında olması
- E) Dış ticaret açıklarının giderek artması

5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de gönüllü insani kuruluşlardan biri değildir?

- A) Tema
- B) Akut
- C) Trafik kazalarını önleme derneği
- D) Türkiye eğitim gönüllüleri derneği
- E) Türksoy

6. Türkiye’de resmi yada gönüllü insani yardım kurumlarının giderek çoğalması;

- I. Sevgi
- II. Yardımlaşma
- III. Dayanışma

Kavramlarından hangisinin geliştiğini gösterir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. Aşağıdakilerden hangisi Türksoy'a üye devletlerden biri değildir?

- A) Türkmenistan B) Özbekistan
C) Kazakistan D) Azerbaycan
E) Moldova

8. Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletlere bağlı uzmanlık kuruluşlarından biri değildir?

- A) UNESCO B) UNICEF C) WHO
D) İLO E) AKUT

9. I. Osmanlı döneminde kuruldu
II. Gelirleri halkın bağışlarına dayanır
III. Öncelikli olarak bakıma muhtaç çocuklara yardım eder

Yukarıdaki özellikleri taşıyan kuruluş hangisidir?

- A) Kızılay
B) Çocuk esirgeme kurumu
C) Yeşilay
D) Milli eğitim vakfı
E) TEMA

10. Aşağıdakilerden hangisi Karadeniz İşbirliği'ne katılan devletlerden biri değildir?

- A) Arnavutluk B) Yugoslavya C) Türkiye
D) Romanya E) Bulgaristan

11. Aşağıdakilerden hangisi öncelikle Sovyet yayılcılığına karşı kurulan örgütlerden biridir?

- A) CENTO B) UNICEF C) NATO
D) IMF E) WHO

12. Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletlerin organlarından biri değildir?

- A) Genel kurul
B) Güvenlik Konseyi
C) Ekonomik ve sosyal konsey
D) İnsan hakları komisyonu
E) Avrupa yatırım bankası

13. İnsan haklarını uluslararası alanda korumayı amaçlayan ilk bölgesel kuruluş hangidir?

- A) Avrupa konseyi
B) Uluslararası çalışma örgütü
C) Avrupa topluluğu
D) NATO
E) Birleşmiş milletler

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
E	C	A	E	E	E	E	E	B	B	C	E	A

İNSAN HAKLARI
ULUSLAR ARASI KURULUŞLAR
CEVAPLI TEST-2

1. Aşağıdakilerden hangisi iş ve çalışma hayatını düzenleme amacı ile oluşturulan kuruluşlardan biridir?

- A) İLO B) FAO C) WHO
D) AB E) BAB

2. I. Dünyada açlık ve kıtlığın önlenmesi için çalışmalar yapmak
II. Doğal kaynakların tanınması ve korunmasına ilişkin danışmanlık hizmetleri yapmak

Aşağıdaki kuruluşlardan hangisi yukarıdaki hizmetleri vermektedir?

- A) UNICEF B) UNESCO C) İLO
D) FAO E) WHO

3. Dünyada salgın hastalıklarla mücadele ederek yayılmasını önlemek hangi kuruluşun görevidir?

- A) UNICEF B) WHO C) FAO
D) İLO E) UNESCO

4. Dünya çocuklarının sağlık ve eğitim sorunları öncelikli olarak hangi kuruluş ilgilenmektedir?

- A) UNESKO B) UNICEF C) AB
D) FAO E) WHO

5. Dünyada insan haklarını korumak amacıyla birçok sözleşmeler imzalanmıştır. Aşağıdakilerden hangisi bu sözleşmelerden biri değildir?

- A) Avrupa insan hakları sözleşmesi
B) Avrupa sosyal şartı
C) Helsinki sonuç senedi
D) Paris şartı
E) Avrupa ekonomik işbirliği ve kalkınma örgütü

6. Aşağıdakilerden hangisi insan haklarını uluslararası düzeyde korumak için çalışmalar yapan gönüllü kuruluşlardan biridir?

- A) Uluslararası Kızılhaç komitesi
B) Uluslararası hukukçular komitesi
C) Uluslararası Pen kulübü
D) Uluslararası af örgütü
E) Avrupa yatırım bankası

7. I. Özgürlükçü demokrasiyi geliştirmek
II. İnsan haklarının iyileşmesini sağlamak
III. Uluslararası sorunlara barışçı çözümler getirmek

Yukarıdaki hizmetler hangi uluslararası kuruluşların öncelikli görevleri arasındadır?

- A) Helsinki yurttaşlar meclisi
B) Batı Avrupai birliği
C) Avrupa parlamentosu
D) Uluslararası çalışma örgütü
E) Uluslararası para fonu

8. Türk vatandaşlarına Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurma hakkı ne zaman tanınmıştır?

- A) 1990 B) 1961 C) 1987
D) 1999 E) 2001

9. Türkiye ne zaman NATO'ya kabul edildi?

- A) 1948 B) 1995 C) 1952
D) 1961 E) 1967

10. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında ilk ortaklık antlaşması ne zaman yapılmıştır?

- A) 1953 B) 1963 C) 1987
D) 1999 E) 1997

11. Türkiye'de insan haklarının en ayrıntılı ve sitemli düzenlendiği anayasa hangisidir?

- A) 1876 B) 1921 C) 1922
D) 1924 E) 1961

12. Türkiye dünya barışına katkı sağlamak için aşağıdaki ülkelerden hangisine asker göndermemiştir?

- A) Kore
B) Bosna - Hersek
C) Somali
D) Afganistan
E) Çeçenistan

13. Aşağıdaki belgelerden hangisinde insan hakları ile ilgili düzenlemeler yapılmamıştır?

- A) Tanzimat Fermanı
B) Islahat Fermanı
C) Kanun-i Esasi
D) 1921 Anayasası
E) 1924 Anayasası

14. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de insan gelişimini simgeleyen belgelerden biri değildir?

- A) Tazimatın ilanı
B) Kanun-i Esasi'nin ilanı
C) 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanununun ilanı
D) 1982 Anayasası
E) Bab-ı Ali Baskını

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
A	D	B	A	E	E	A	C	C	B	E	E	D	E